

Rossz időben, rossz helyen – mint mindannyian

Davor Gromilović: *Wrong Time Wrong Place*. Amalija Stojsavljević
kísérőszövegeivel. Forum-Symposion, 2015

Meglehetősen hálátlan dolog egy képzőművész eleve reprezentatívként kiadott, sok színes reprodukcióval és komoly, négy profi (természetesen összefüggő) kísérőszöveggel ellátott mappa-kötetéről írni.

Hálátlan, hogy (bármiféle hízelgést félretéve) valaki munkásságát – ami ugyan mindössze öt-hat évet ölel fel, de azon belül igen változatos, és bevallom őszintén, számomra ritkaságnak számító, hogy valaki ilyen rövid idő alatt ennyiféle stílust átfogóan ilyen nagy ívű utat tegyen meg – elfogulatlanul mutathassam be.

Talán kezdjük azzal: Davor Gromilović mappáját lapozgatva egyetlen alkotást sem találtam, amelyik kiverne volna nálam a biztosítékot, sőt. Pedig igyekezett több nyomtávon is (pl. szexuális, politikai, vallási, mentális, stíláriis stb.) számomra ugyan nem, de sokak számára minden bizonynyal kifejezetten provokatív opust létrehozni.

Edzettebb vagyok-e, vagy csak máshol helyezkedik el a komfortzónámból való kiűzetés, ezt a jövőendő szemlélőkre/olvasókra bízom.

Amalija Stojsavljević négy részre osztotta, és mindegyikben poroszos alaposágú kísérőszöveggel látta el a szerző eddigi munkásságát, vagy legalábbis annak azt a szeletét, mely a kötetbe lett válogatva.

Apropó kísérőszöveg: Amalija Stojsavljević üdítően közérthető, és csak akkor nevez meg rokonítható képzőművészeti stílusokat, amikor elkerülhetetlen. Hadd említsek meg néhányat közülük (a teljesség igénye nélkül felsorolva): pop-art, bad painting, street-art, underground.

Néhány – szintűgy csak irányadóan – szigorúan szelektáltan kimonodott művész neve is olvasható benne. Hadd említsek meg közülük is párat: Andy Warhol, Basquiat, Keith Haring, később Magritte, Bosch, Brueghel, Escher.

Talán, ami A. S. négy, szakszerű és empatikus szövegét illeti, egyetlen, meglehetősen szörszálhasogató észrevételem lenne: a bemutatott képző-

művészt vagy a keresztnevéen nevezi (ami minden bizonnyal annyit jelent, eléggé bizalmas kapcsolatot ápol vele), vagy a „művész” szócskát használja, de azt elképesztően gyakran. Szerény véleményem szerint, ha időnként pl. a „képzőművész”, az „alkotó” vagy más szófordulattal (gyakrabban vagy egyáltalán) is élt volna, elkerülhető lett volna az az óhatatlan pszichológiai mechanizmus, amivel az olvasó szembenézhet: bármely gyakran használt kifejezés bizony (távol álljon tőlem bármiféle negatív értékítélet) devalválódik a befogadóban. De ez már valóban apróság.

Maga Davor Gromilović annyira elképesztően sokszínű és rengeteg stílusban utazó, vagy azokat súroló művek tömegét tette le az asztalra, hogy legfeljebb összevonva, sűrítve lehetséges róluk bármit is mondani.

A kötetbe válogatott munkák valahol a nyers, erőszakos, durva, olykor kezdetleges vagy teljesen lecsupaszított kivitelezésű, perverzen, pornográful antiszociális, esetleg morbid (noha számomra olyasmis, hogy perverzió, nem létezik, és az, hogy mi a pornográf, vagy akár az antiszociális, esetleg morbid, az is igen vitatható), netán politizáló, és egyértelműen talán két szóval jellemezhető: dühös és elégedetlen, minden bizonnyal mindenre/mindennel és majdnem mindenkire/mindenkivel, ami/aki körülveszi.

Természetesen ez a kezdeti, de burkoltabban, megkockáztatom, folyamatosan csak jóval áttételesebben fennálló alapállás, hisz ha bárki csak kinéz az ablakon, netán magába tekint, teljességgel integrálható, elvégre... zsigeri és őszinte.

Ez az őszinte kíméletlenség később több irányba fejlődik.

Merít a mítoszok, mesék, vallások, a népies, valamint a szándékolt gyerekrajzyszerűség forrásából... megspékelve nagyjából mindennel, ami nemhogy körülvesz, hanem a bőrünk alá kúszik, harsányan nyakon önt, zömmel kéretlenül.

Műveiben – sarkítva – egyaránt találkozhatunk a gótikus katedrálisoktól, ortodox templomoktól kezdve az indiai, balkáni, távol-keleti (és egyéb) mitológiai elemeken és ábrázolásmódokon, a képregények, rajzfilmhősök szándékoltan torzított birodalmán át a pl. akár a meseszerű, gyermeki ihletésű fejreszarásig (már ahol az ábrázolt perszóna/perszónák csapata egyáltalán birtokol erőszakosan el nem távolított fejet, esetleg fejtetőt, antropomorf, vagy bármilyen törzset, netán nemi szervet).

A legegységértelmebb helyzetektől, üzenetüektől és technikájúaktól a kifejezetten összetettegig, rendkívüli módon variálva és (gyakran) kombinálva a képzőművészeti technikákat, mintegy végigzongorázva azok jelentős részén.

Munkái – melyekben, ismétlem, nagyon sok stílussal és technikával játszik, gyakran vegyítve őket – mégsem érthetetlenek és dekódolhatatlanok, még a kifejezetten és szándékoltnan zsúfolt és sűrített tartalmúak sem. Mindössze előítéletmentes és figyelmes szem, megfelve némi pőrre lehántott belső nyitottsággal, szükséges a gyakran nehezen áttekinthető fel-
fejtéséhez és a saját valóságrekeszeinkbe való beleapplikáláshoz.

A könyv harmadik, de különösen negyedik blokkjában magukhoz a (számomra) legkihívóbb témákhoz nyúl: idő, tér, belső-külső, a fent és a lent, az előre és a hátra, különös tekintettel és hangsúllyal a realitás örök (és megunható, hisz megválaszolható) kérdéseire.

Persze – azt hiszem, ez óhatatlan – akadtak kedvenc műveim a valóban gazdag mappában. Kettő cím nélküli. Az egyik egy teljesen hagyományos testalkatú és öltözötű alak, a háttérben egy részben körülhatárolt, vagyis nem áthatolható téglafallal, amögött valamiféle sötét szétömlesztett szennyel, talán gonosz, de mindenképp negativitást ígérő, baljóslatúan hömpölygő feketeséggel, mely talán nem egyéb, mint kiömlött kőolaj, de könnyen meglehet, valami sokkal rosszabb, alattomosabb és gonoszabb, talán kísértetlelekkel bíró, amorf és megállíthatatlan, őt és a környéket elönteni készülő borzadály-massza és maga az egyébként teljesen átlagos figura arca... már hordozza az őt és a környéket elborítani készülő sötétséget és baljóslatú kedély- és létállapotot. Vagy a másik, szintén cím nélküli mű, amelyen egy robot és egy képregényhős torz egyesüléséből fogant alak arca tárul elénk, aki (aki?) már nem is beszél, hanem minden bizonnyal félig nyitott szájából csak hörgésre futja, de még próbálkozik valamit, bármit közölni, hisz a háttér áthatolható, tömör rács-, vagy idomstruktúraszerűség, netán a harmadik, Deadman címet viselő, elmosódó alkotás-közegbe átlátható ő is csak egy sötétebb kontúrú, térdeplő és hátrakötözött kezű, minden bizonnyal kivégzett, de a földön még nem teljesen elterülő, csak összecsukszott arc, vagy bármiféle azonosító jel nélküli, már csak egészen apró árnyékot vető, szándékoltnan elmosódott lény tömege... Persze ezek csak szeszélyesen kiragadott, fekete-fehér színvilágú apróságok, a tulajdon pszichotripjeim általi olvasatú munkák a valóban gazdag képanyagú kötetből, bármiféle stílustól vagy egyéb jegyeiktől elvonatkoztatva, semmiféle címke alá be nem sorolva őket.

Még egyszer kihangsúlyozom: Gromilović fokozatosan halad a viszonylag egyértelműtől és provokálni vágyótól az elvontig, sokrétűig, áttételesig.

Az albumot lapozgatva – ezt is fontosnak tartom ismételtelen kiemelni – ami valóban meglepő, az az, hogy ezt a gondolati-vizuális ívet az alkotó mindössze néhány év alatt tette meg, azzal, hogy bizonyos motívumokhoz végig hűséges maradt.

Talán minden, bármilyen műfajban alkotó embernél szükségszerűen bekövetkező és borítékolható ez a tendencia, csak jóval hosszabb lefolyású, valamint különféle kreatív kirándulásokkal tarkított és meg-megszakított.

Hát... részemről, kifejezetten várom a következő albumot. A kötet-címhez – és azon belül az írásom címéhez – visszakanyarodva, végezetül nyugodt szívvel fűzöm hozzá: nemcsak a szerző, mindannyian rossz időben és rossz helyen bóklászunk, az holtbiztos.

Mégis, talán éppen ez a gyakran hangoztatott, ugyanakkor húsba vágó tény lehet a legkomplexebb kihívás.